

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 98

Sreda, 12. decembra 1934

Leto IX

Za naš delavski tisk!

Bliža se novo leto!

Pokojni Dimitrij Tucović je napisal v beograjski »Borbi« 1912. na naslov »Tisk in delavski razred« naslednje tople besede:

»Proletariat je edini zatirani razred, ki mu je uspelo, da ustanovi svoj tisk. Istočasno, ko se je proletarijat osvobodil političnega robstva buržuazije, se je osvobodil tudi od buržuaznega novinarstva. V tisku socialne demokracije je ustvaril novo silo v javnem življenju, kateri se ima poleg svoje organizacije in discipline zahvaliti za svoje uspehe. Vpliv socialnodemokratskega tiska je neomejen, neizmeren; seza daleč preko mej naših organiziranih ljudi. Kako potrebna in kakšnega pomena je njega vloga v osvobodilnem boju proletarijata, se lahko prepričamo vsak dan in vsako uro, ob vsakem najmanjšem spopadu, v vsakem vprašanju, v vsakem razvoju političnega življenja. Toda prepričanje o neobhodni potrebi tiska, ki ga spoznamo lahko vsak dan, in pomenu ter vlogi socialističnega tiska zlasti potrjujejo trenutki najostrejših bojev. Tedaj ostane delavski tisk sam kot zaščitnik revolucionarnega gibanja množic, samo potom njega se morejo braniti, po njej izve javnost zanje.

Ob neki taki priliki je naš stari Liebknecht povedal ono krilato besedo, ki se je že tolikokrat ponavljala in ki jo moramo sedaj ponoviti: Milijoni naročnikov in čitateljev neprijateljskega tiska pripadajo večinom delavskemu razredu, in prav ti so, ki takemu tisku, ki je namenjen njih zaslužjevanju, nudijo ono ogromno moč, ki jo ima. Delavec, ki naroča namesto delavskega lista organ delavskih neprijateljev, vrši duhovni samomor, zločin nad svojim razredom. Tisk je danes najmočnejše sredstvo za vzdrževanje suženjstva. Če se mi premagamo v tem oziru, postane tisk najmočnejše orožje za osvobojenje.

»Vse za mir!«

Petnajst milijard za oboroževanje v Angliji

Angleška nacionalna vlada je zadnje leto na krmilu. V njej so gospodarji konservativci. Prihodnje leto se bodo pa vršile volitve v parlament. Zaradi tega je Anglija, da ne bo prepozno, odobrila kredit 60 milijonov funtov šterlingov, kar znaša okoli 15 milijard dinarjev za oboroževanje. Še je čas, si misli vlada, ker nihče ne ve, kdo bo po volitvah imel večino v Angliji.

Delavska stranka je zahtevala, da se izvoli anketna komisija, ki naj bi po vzoru ameriškega senata izvajala

celotno kontrolo nad delom v tovarnah za orožje in municijo.

Angleška vlada je to zahtevo zavrnila. Senatska komisija v Ameriki je pa med tem ugotovila, da so velika podjetja za izdelovanje orožja in municije, ki so v privatnih rokah, stalno podkupovala, zlasti tisk, z namenom pospeševanja nacionalističnega zaslužka, mednarodnih zapletljivih in onemožujočevanja vsakršnega mednarodnega sporazuma glede oboroževanja. V Ameriki so bili odkriti nesumljivi dokazi o tem in se je s tem dokazala potreba, postaviti pod državno kontrolo tako podjetja, ki izdelujejo oboroževalne potrebščine, kakor tudi vso mednarodno trgovino z orožjem in municijo.

Naj rase in se razvija!

Pozdrav kongresu svobodnih delavskih strokovnih organizacij Jugoslavije v Sarajevu

V soboto, dne 15. t. m. se bo v Sarajevu sestal tretji kongres svobodnih delavskih strokovnih organizacij Jugoslavije, da se pogovori o delovanju in uspehih v triletni poslovni dobi organizacij. Tri leta so leta težke gospodarske krize, leta zniževanja delavskih in nameščenjskih mezd ter naraščanja nezaposlenosti. Doba je to, ki je nalažala delavskemu gibanju težke skrbi in težke naloge. Izkušnje teh treh let bodo vodile vršeci se kongres k smernicam, kako naj dalje gradimo naše svobodne strokovne organizacije. Središče kongresa je torej precizen program, po katerem naj se

pospeši udejstvovanje, izrazi močnejši povdarek in večji polet naših strokovnih organizacij,

kakor pravi centralni tajnik s. B. Krekić v svojem članku o nalogah kongresa.

Z gospodarskega stališča so minula tri leta, leta neprestane krize. Zlasti leto 1932. V letu 1933. se je pokazalo nekaj izboljšanja v gospodarstvu, toda nezaposlenost se ni zmanjšala, marveč še povečala.

Pogoji za razvoj strokovnih organizacij v tej dobi so se poslabšali.

Le neutrudljiva marljivost in požrtvovalnost je število članov povečala, ni pa bilo močoč delavskega gibanja razviti, kakor bi odgovaljalo socialnim razmeram. Psihološki momenti in težkoče gospodarske narave postajajo večje. Svobodne strokovne organizacije so v naši državi že desetletja zakonito priznane, toda

še vedno se ni posrečilo doseči jim zajamčeno »državljansko pravico«,

Nov pakt Francija, Rusija, Čehoslovaška

Francija in Rusija sta sklenili pakt, ki ga je dne 5. t. m. podpisala v Ženevi tudi Čehoslovaška. Paktu se priključi najbrže mala antanta. Pogodbene države smejo sklepiti pogodbe z drugimi državami le sporazumno z zaveznicami.

Vzhodni pakt

Francija in Rusija si pridružeta pogodbo z Italijo ali Nemčijo, dokler ne bo sklenjen vzhodni pakt. Dosedanji dogovori z Nemčijo ali Italijo so le gospodarskega značaja.

Mussolini v zadregi Italijanski industriji revolucionirajo

V Italiji imajo mnogo nezaposlenih delavcev. Mussolini je slišal, da se nekaj delavcev več lahko zaposli, če se skrajša delovni čas. Odredil je zaraditega, da naj se uvede v industriji 40urni delovni teden. Industriji so se pa odredbi uprli, češ, da italijanska industrija tega ne prenese. Mussolini je odredil preiskavo razmer, ni pa še gotovo ali bo močnejši kapitalizem ali Mussolini. Ta primer je dokaz, da fašizem v resnih delavskih vprašanjih vedno odpove.

to je, pravico do resničnega udejstvovanja v delokrogu znanega akcijskega področja. Zdrava pamet človeškega uma priča, da so strokovne organizacije potrebne in koristne, toda kljub temu se še podcenjujejo in se jim ne zaupa.

Vendar zremo s ponosom na minulo triletno dobo. Zedinjena delavska strokovna zveza Jugoslavije (URSSJ) je kljub vsem težkočam napredovala. Pridobila je v tem težkem času okoli 2000 novih članov, čeprav je kriza poginjala tisoče nje članov na cesti, da niso mogli vršiti članskih dolžnosti.

Glavni napredek v našem strokovnem gibanju paje,

da se z uspehom dovršuje obenem notranja organizatorična življenjska sila.

Svobodne strokovne organizacije nameščencev in delavcev se zavedajo, da so eno, ena celotna zaščitnica interesov delovnih slojev.

Danes, ko se vrši kongres naših strokovnih organizacij, sledimo tudi mi njegovemu delu. Verujemo, da bodo naši zastopniki na kongresu z nami želeli le eno, kakor mi, da te naše organizacije v slogi, v bratstvu in z nesebično požrtvovalnostjo goje in pospešujejo duha solidarnosti.

V solidarnosti delavstva je naša bodočnost.

Mi pa, ki smo ostali doma, obljubljamo zvestobo svoji svobodni organizaciji ter se zavezujemo, da se bodemo po kongresu z vso sodružno vestnostjo in zavestjo ravnali po navodilih kongresa ter zasledovali interese organizacije v zmislu sklenjenih načel in začrtanega akcijskega programa.

Pozdravljeni naši zaupniki v Sarajevu!

Živela svobodna strokovna organizacija!

Po desetih mesecih Sodrug Seitz na svobodi

Bivši dunajski župan s. Karl Seitz je bil v sredo minulega tedna izpuščen iz sanatorija na svobodo. Vsak dan se pa mora zglašiti pri policiji. Telefona na stanovanju ne sme imeti.

Devet mesecev je bil v zaporu, ne da bi ga oblasti mogle obtožiti. Zapor se more smatrati kot zlohotno maščevanje. Toda tudi svoboda ne pomeni mnogo, ker ostane pod policijskim nadzorstvom.

Sodrug Seitzu želimo popolno ozdravljenje in da bi čimprej dočkal prihod nove svobode.

Zveza mest. V Kragujevcu je imela v nedeljo Zveza jugoslovanskih mest svoj šesti kongres. Dosedanji predsednik zveze dr. Krbek iz Zagreba je odstopil ter je prevzel predsedstvo predsednik zveze hranič Erber. Razpravljali so na kongresu o dopustitvi obdavčenja v svrhu omiljenja nezaposlenosti, o dopolnitvah gradbenega zakona in o omiljenju naredbe o znižanju prejemkov občinskih uslužbencev.

Beneš za azilno pravo Obtožba Madžarske v Ženevi

Razprava je pričela

Dne 7. t. m. se je pričela razprava o jugoslovanskem memorandumu glede marsejskega umora.

Jugoslovanski zunanji minister Jevtić je popoldan v mirnem in energičnem tonu obtožbo proti Madžarski utemeljil in pojasnil.

Za Madžarsko je govoril odvetnik Eckhardt, ki pa ni povedal nič novega, tajil je krivdo madžarske vlade ter je v splošnem napravil neresen vtis.

Čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš je v obsežnem govoru temeljito podprl obtožbo, češ, da Madžarska ni hotela sporazuma ter da enako ravna z drugimi sosednjimi državami, le, da je ta zločin bil temeljito pripravljen. Na Madžarskem so oblasti vedele za udejstvovanje teroristov, dajale so jim potne liste, kar se brez vednosti vladnih organov ni moglo goditi. Neverjetno je tudi, da bi ogrske oblasti ne vedele, če so teroristi povzročili v Jugoslaviji v treh letih dvajset velikih atentatov.

Čehoslovaška spoštuje azilno pravo, to je dolžnost,

v tem primeru pa ni šlo za to, ampak za zločinski gibanje teroristov.

Srednjeevropske države se konsolidirajo, kar se ne da napraviti v petnajstih letih. Kako dolgo so potrebovale za to Anglija, Francija in druge države. Nič drugega ne zahtevamo kakor mir, da bo močoč v miru rešiti težke probleme.

Čehoslovaška obsoja atentat, obsoja Madžarsko in bo mala antanta v tem vprašanju nastopala kot enota.

Madžarska še ni do te seje predložila protispomenice, ipak je zahtevala, da naj se debata izvrši takoj, kar je pa bilo odklonjeno, ker je treba prej poznati ugovore Madžarske, preden se izvrši razprava.

V razpravo so posegli tudi Titulescu, v imenu balkanske zveze Tev-tik-Rudži bej in drugi. Debata pa je bila podaljšana do pondeljka, ko predloži Madžarska svoj ugovor.

Madžarska spomenica je bila vložena v soboto popoldan, ki pa ne vsebuje tehtnih ugovorov, marveč le neutemeljena opravičevanja in tajitve, da bi bile madžarske oblasti kaj vedele ali ne na opomin razgnale teroriste.

Pravo lice bo pokazala šele razprava.

Razburjenje v Nemčiji zaradi požiga parlamenta

Pismo fašista Ernsta, v katerem priznava, da je on z dvema tovarišema po naročilu zažgal nemški parlament, je prejel iz Nemčije švedski senator s. Branting. V Nemčiji so silno razburjeni zaradi tega odkritja in oblasti tajijo resničnost pisma. Pravijo, da je pismo falzifikat, to je ponarejeno. Seveda je bajka neverjetna, ker so že v razpravi dognali izvedenci, da je moralo biti požigalcev več, da je bil požig temeljito pripravljen in da obsojeni Lubbe sploh ni bil sposoben za dejanje, čeprav je bil krivoma usmrčen.

Volitve delavskih (obratnih) zaupnikov

V mesecu januarju 1935 se bodo vršile volitve delavskih zaupnikov za leto 1935, kakor se vrše vsako leto. Pripravite takoj vse za te volitve, da bodo povsod izvršene, kakor predpisuje zakon o zaščiti delavcev. Skrbite, da bodo naše liste, liste

svobodnih strokovnih organizacij postavljene povsod in da se bo tako manifestirala zavednost delavstva, da bodo naši zaupniki izvoljeni vsepovsod.

Vse potrebne tiskovine se dobe pri strokovnih organizacijah.

O problemu bratovskih skladnic

Na anketi, ki jo je sklicala županska zveza o tem vprašanju, smo slišali mnogo govornikov, ki osvetljujejo to perečo vprašanje. Danes priobčujemo govor mestnega načelnika v Celju g. dr. Goričana, ki je ta problem odlično osvetlil:

»Kakor je razvidno iz poročil in kakor mora biti vsakemu znano, ki samo površno zasleduje poslovanje bratovskih skladnic, je pokojninsko zavarovanje rudarskih in topilniških delavcev v Dravski banovini zelo ogroženo. Propast pokojninskega zavarovanja je posledica slabe zaposlitve v rudarski stroki, posebno v premožovnikih. Vzrok te slabe zaposlitve leži:

Prvič: v splošni gospodarski krizi.
Drugič: v skrajni racionalizaciji odnosno mehanizaciji naših premožovnikov.
Brezposelnost v rudarskih revirjih vedno narašča.

Število brezposelnih bo ostalo stacionarno,

četudi bi se potrošnja premožja dvignila. Lastniki premožovnikov gotovo ne bodo najemali tudi pri gospodarski konjunkturi in večji potrošnji, novega delavstva, ampak bodo produkcijo dvignili že z zaposlenimi delavci tako, da bodo delali vse dni v tednu, ker sedaj delajo, kolikor mi je znano, okrog 16 šihov na mesec. Najbolj je udarjeno Zagorje, nato pa Trbovlje. Tam imamo stalno število brezposelnih, ki ne bodo prišli več do zaposlitve. Kotlina je radi tega preobjudena in nikakor ne more preživljati ogromnega števila delavskih družin.

Najbrže bodo redukcije še napredovale, ker se po veljavnih zakonih ne more prisiliti podjetnika, da ljudi zaposli, ako mu ne kaže.

Ker je pokojninsko zavarovanje v krizi, odnosno so njegovi fondji izčrpani, padejo reduciranci v breme javnosti, posebno pristojnih občin.

Zato imajo posebno občine, bolj kot kakšne druge korporacije interes, da se pokojninsko zavarovanje rudarjev sanira.

Sanacija gospodarskega zavarovanja rudarjev je mogoča samo potem centralizacije bratovskih skladnic. Že zavarovalno-tehnični račun napove, da je mogoče izvesti zavarovanje tem učinkovitejše, ako je krog zavarovancev tem večji. Skupnost rizika mora biti čim številnejši. Pri nas imamo krajevne bratovske skladnice, ki imajo svoj glavni odbor v Ljubljani in se te krajevne bratovske skladnice držijo na čim samostojnejšem stališču in kolikor mi je znano, nočejo o centralizaciji ničesar slišati.

Centralizacija bratovskih skladnic bi bila našemu pokojninskemu zavarovanju samo v prid. Treba je pomisliti, da je v Sloveniji premožovna in topilniška industrija stara, da imamo veliko število upokojencev, dočim vsled krize in racionalizacije industrije donos, odnosno dohodki teh bratovskih skladnic padajo. V južnih predelih naše države imajo pa bolj mlado premožovno in topilniško industrijo. Tam ni toliko upokojencev, kakor pri nas.

Zato bi s centralizacijo bratovskih skladnic, glavna bratovska skladnica v Ljubljani le profitirala.

Seveda bo počasi tudi v južnih predelih naše države vedno več upokojencev, vendar bo fond, ki bode na ta način narasel, zadostil za kritje pokojnine.

Predvsem je torej treba bratovske skladnice centralizirati istotako, kakor imamo pri Središnjem uradu centralizirane vse okrožne urade za zavarovanje delavcev. Vprašanje kritvenega kapitala, ki se bode zbiral in da ne bo očitkov, da se kapital centralizira, se lahko uredi na ta način, da

kritveni kapital ostane vložen v tistih pokrajinah, odkoder bo dotekel.

Ko se izvede centralizacija, je treba uvesti v celi državi prispevek, ki se mora plačevati ne samo od premožovne produk-

cije, ampak sploh od vse montanske produkcije. V Dravski banovini imamo že prispevek, ki ga morajo podjetja plačevati od producirane premožja za pokrajinski pokojninski sklad. To seveda ne zadošča. Kakor že omenjeno, je treba uvesti

prispevek od vse montanske produkcije, kakor svinca, bakra, cinka. Če bi se uvedel prispevek na 1 tona te produkcije na Din 7.—, bi znašala skupna vsota prispevka približno na leto Din 72.000.000. To je že lepa vsota, s katero bi razpolagala centralna uratovska skladnica za pokojninsko zavarovanje.

Vprašanje krize pokojninskega zavarovanja v Dravski banovini torej ni pokrajinsko vprašanje, ampak eminentno državno gospodarsko vprašanje. Treba je, da se to uredi z zakonom in so zato poklicani naši gg. poslanci, da tak zakon izdejstujejo.

Kakor sem že omenil, je pri nas v premožovnih revirjih v Zagorju in Trbovljah veliko število brezposelnih in bode to število ostalo stacionarno. Ti ljudje, ki so sedaj brezposelni, tam ne bodo prišli več do dela.

Treba je zato misliti, kam s temi ljudmi. To vprašanje je mogoče rešiti samo potem

notranje kolonizacije.

Dravska banovina je tako obljudena in živi itak 50% ljudi od industrije in obrti. Treba je misliti, kako bi se južni deli države kolonizirali. Odvisni človeški material je treba iz Slovenije napotiti v te kraje. Država mora dati na razpolago gotov kredit, ker je to itak v interesu državnega gospodarstva, kakor državne politike. Tudi v tem oziru bi morala centralna vlada odnosno skupščina razmišljati in sistematično pristopiti k rešitvi tega vprašanja.

Oba problema centralizacije bratovskih skladnic, uvedba tozadevnih prispevkov od vse montanske produkcije, kakor notranje kolonizacije seveda nista rešljiva takoj, ampak je treba zato več časa, da se stvar izvede. Pokojninskim bratovskim skladnicam pa je treba vsaj deloma takoj priskočiti na pomoč. V tem oziru se bode dalo precej napraviti

z javnimi deli, za katere obstoji državni fond za javna dela ter banovinski fond za javna dela. Treba je gledati, da se zaposlitev izvrši pravilno. Nadalje je treba, da sprejme banovina v svoj proračun vsaj Din 1.000.000 kot podporo bratovskim skladnicam v Dravski banovini.

Tako majhne upravne enote, kakor so občine, ne morejo reševati vprašanja preskrbe reducirancev in repatri-rancev.

Proračuni in doklade naših občin so taki, da tega nikakor ne morejo prenesti. Nekatere občine so prizadete bolj, nekatere manj. Treba je tukaj po gotovem ključu priskočiti občinam na pomoč, da lahko zaposlijo te ljudi, tiste pa, ki niso zmorni dela, da jih podpro. Zneski, ki bi bili v to svrhu potrebni, bi se morali dati iz banovinskega proračuna. Banska uprava bo pa morala potem svojih organov voditi točno evidenco, glede upravljanja in porabe tega denarja. Ne sme se zgoditi, da bi občine prejele razne podpore in uporabile bi jih pa v čisto druge svrhe.

Povedal sem samo par misli, in kakšen način se mi zdi, da bi se dalo vprašanje, ki je predmet današnjega posvetovanja, rešiti. Slejkoprej pa moramo imeti pred očmi, da je to vprašanje eno najbolj kočljivih, ki zahteva nujno energične, sistematične rešitve.

Tako g. dr. Goričan, ki mu je treba priznati, da je zadel žebelj na glavo, čeravno se s temi vprašanji, vsaj neposredno ne peča. Tem bolj je pa žalostno, da tisti, ki so poklicani ta vprašanja urediti, nimajo poguma resnici pogledati v oči.

Nova banška uredba o odpiranju obratovalnic

Prekočasno delo se mora plačati s 50% poviška

Banska uprava za dravsko banovino je izdala novo uredbu o odpiranju in zapiranju obrtnih lokalov, trgovin in pisarn. Po tej uredbi je točno določeno, koliko časa se sme v posameznih panogah obrti, trgovin in industrij delati. Naredba dopušča v nekaterih slučajih obratovanje tudi preko 10 ur dnevno.

Delavstvo in uslužbenstvo pa opozarjamo, da velja še kljub temu za delovni čas edino zakon o zaščiti delavstva in ministrska naredba o delovnem času pomožnega osebja, ki dopušča le osem, devet, največ deseturni delovni čas in so dovoljene izjeme le v izrednih, točno naštetih slučajih.

Naredba banske uprave ima za delavstvo le ta pomen, da je delodajalcu dovoljeno imeti lokale odprte določeni čas, ne sme pa posameznega uslužbenca brez posebnega dovoljenja zaposliti preko zakonitega delovnega časa.

Ako delodajalec uslužbenca zaposluje preko zakonitega delovnega časa, ki je dopusten za dotično stroko, mora predvsem

plačati delavcu oz. nameščencu za nadure še posebej mezdo oz. plačo s 50% poviškom, četudi sme imeti obratovalnico po gornji uredbi banske uprave odprto preko dopustnega delovnega časa.

Čas, ki je dopusten za odpiranje in zapiranje trgovskih in obrtnih poslovalnic, torej ni istoveten z zakonitim delovnim časom pomožnega osebja. Delodajalec je n. pr. lahko v odprti trgovski ali obrtni poslovalnici čez 10 ur, ako je to za njegovo stroko dovoljeno v banški uredbi, ne more in ne sme pa siliti uslužbenca, da bi ostal v obratovalnici preko 10 ur, ali n. pr. v industriji, bančni poslovalnici, ali veletrgovini preko 8 ur dnevno. Ako nima za to posebnega dovoljenja, ga lahko inspekcija dela za to celo kaznuje, oz. ga mora kaznovati, če izve za tak prestopek.

Vajenci pa smejo biti zaposleni sploh samo po 8 ur dnevno, če so še pod 16 let stari. Ob nedeljah in ponoči ne smejo biti zaposleni mladostni do starosti 18 let.

Ker je Italija noče

Podunavske unije ne bo

Italija pridno poseča Avstrijo in Madžarsko, kar zbuja sum, da hoče Italija ustvariti v Podunavju svoje zaledje. Poostrihle so se pa razmere med Nemčijo in Italijo, kar ogroža ta problem. Zaradi tega se je Italija dogovorila s Francijo, da bosta v podunavskem vprašanju sodelovali obe državi, ker sta Avstrija in Ogrska pomemben faktor ravnotežja in napredka v Srednji Evropi, ju gospodarsko in politično podpirali ter čuvali pred izolacijo. Italija se pa ob-

vezuje, da obeh dežel ne bo angažirala ne gospodarsko in ne politično v prid sebi.

Avstrija in Ogrska naj ohranita svobodne roke, da sklepata pogodbe z malo antanto ali Nemčijo. Italija želi samo, da naveže svoje gospodarske interese z njima. Izolacija Avstrije ali Ogrske bi pomenilo onemogočiti zastopanje interesov, ki jih imata obe deželi s sosednjimi državami.

Doma in po svetu

Kako se postopa z rudarji. Nek rudar, ki je zaposlen v rudniku Ravna reka (Moravska banovina) nam piše: »Razmere v našem rudniku so neznosne. Zelo vpeljane so pri nas kazni, denarne ali pa v obliki brezplačnih dopustov. Zgodilo se je tudi že, da jih je rudar v jami »fasal«. Zasluzek pa je znašal pretekli mesec Din 18.— na dan. Ujetnikom med svetovno vojno je šlo boljše, kot nam rudarjem v Ravni reki. Izplačilo mezde se zavleče tudi po dva meseca. Seveda vodilni gospodje dobivajo svoje plače redno vsakega prvega v mesecu v naprej. — Zadnjič sem imel priliko govoriti z nekim rudarjem, ki pravi, da je že delal v rudnikih v treh evropskih državah, pa da kaj takega še ni doživel kot tu. Rudarji so nezavedni, in v tem je treba iskati krivde.

Zakon proti ilegalni trgovini. Vlada izdeluje zakon proti ilegalni trgovini. Za zakon se zavzema zlasti obrtništvo.

Jubilej bana dravske banovine. Ban dr. Marušič je dne 10. t. m. dopolnil 50 letnico svojega rojstva. Priladili so mu podoknico.

Dobo fašizmov bodo v zgodovini imenovali kulturo tolovajev in zločincev... pa naj bodo to nemški, italijanski ali ruski... (avstrijskega je pozabil). Tako ugotavlja nedeljski »Slovenec« na 4. strani, ko piše o požigu berlinskega parlamenta. V isti številki na 11. strani pa zopet poje hvalo fašizmu v Španiji. Nemčiji, Italiji in v Avstriji, ki so tako

temeljito obračunali z židovskim marksizmom.

Italija hoče vojno z Abesinijo? V Abesiniji se dogajajo konflikti med Italijani in Abesinci, ker zbirajo Italijani čete v Somaliji. Italijani so zasedli nekatere točke obesinskega ozemlja, čemur so se Abesinci uprli. Razvila se je potem prava bitka s topovi, strojnimi puškami in tanki. V bitki je bilo nad sto smrtnih žrtev in nad dvesto ranjencev. Zastopnik Abesinije je zaraditega protestiral pri italijanski vladi. — Nad italijanskim imperializmom se v tem primeru nihče ne razburja, ker je to politična koncesija.

Henderson je dobil Noblovo nagrado. Predsedniku razorožitvene konference, Arturju Hendersonu, je odbor prisodil polovico Noblove nagrade za mir, polovico pa pisatelju Angelu Normanu.

Washingtonski pomorski dogovor je Japonska odpovedala. S tem si hoče pridobiti svobodo v oboroževanju na morju. H temu koraku je pozvala tudi Anglijo.

Rudnike soli v Bohniji in v Bielički na Poljskem je pustila uprava zapreti, ker hoče preprečiti pasivno gladovno stavko rudarjev. Rudarji so sklenili, da bodo šli v rudnik in bodo tako dolgo ostali v rovih, dokler uprava ne bo ugodila njihovim zahtevam. Ker se boje, da ne bi rudarji siloma šli v rudnik, je prislopo tja kot straža več močnih vojaških edinic.

Alli si že dobil novega naročnika za »Delavsko politiko«, smatraj to za svojo dolžnost!

Tone Maček:

123

Slučaj Kumberger

Gospod župnik nam je skušal dopovedati, da živimo samo zato, da izpolnjujemo svoje dolžnosti, ki nam jih nalagajo predpostavljene in da brez ugovora in udano prenašamo svoje trpljenje, za kar nas čaka plačilo na onem svetu. Vprašam vas pa, zakaj šele na onem svetu, o katerem nismo prepričani, če sploh obstoja, ker od tam še nihče ni prišel nazaj, da bi nam o tem povedal. Mi bi pa radi že tukaj videli košček veselja, uživali košček sreče. Mi občutimo krivico v tem, da tukaj vedno samo eni nalagajo dolžnosti, a mi drugi jih pa moramo vedno samo izpolnjevati, v plačilo nam dajejo pa samo nepopisano nakaznico na uživanje na onem svetu. Zakaj bi se ne mogle vloge včasih zamenjati? Zakaj bi

tudi mi ne mogli enkrat že tukaj uživati? Pri tem pa niti nočemo, da bi današnji naši gospodarji morali postati naši hlapi. Hočemo da si bomo vsi ljudje enaki, v izpolnjevanju dolžnosti in v uživanju.

Ste videli gospoda ravnatelja? On smatra, da je doprinesel danes veliko žrtev, ker se je v kočiji potrudil sem. Pričakuje, da ga bodo rudarji zato še bolj spoštovali. Mogoče je začutil kje v svoji notranjosti nekaj, kar bi se moglo imenovati slabo vest. Hotel se je oddolžiti. Poklonil je svojim žrtvam sedem sveč, za vsako po eno. Pomislite, mlad, močan, življenja poln rudar, na katerem visi tudi življenje njegove družine, je vreden pri njem eno samo borno svečo, ki dogori v dveh urah.

Sodrug! Ne vem, če se on tega zaveda. Mi pa občutimo to kot zasmeh in žalitev. Naša skrb naj bo, da to žalitev zavrnemo in popra-

vimo. Naj ne misli ravnatelj, da je s svojimi svečami že vse opravil. Zapuščeni vdovam in sirotam, materam in očetom, ki so izgubili svoje hranitelje, mora biti tudi vnaprej osigurano pošteno življenje potom primernih rent. To bo samo kapljica iz milijonskih dobičkov, zbranih iz naših žuljev in potnih srag.

Če tega ne bodo priznali prostovoljno, jih bomo morali v to prisiliti. Mogoče se bomo morali boriti, bodejte takrat vsi ene volje, kakor ste bili danes, ko ste spremljali svoje tovariše na zadnji poti.

Odobravaljoče mrmranje je šlo skozi množico, ki se je v živahnem razgovoru pričela razhajati. Prapori so se še enkrat poklonili nad odprtim grobom in v trepajoči svetlobi stoterih rudarskih svetilk je zažarela rdeča plat trboveljske zastave, z zlatim kladivom v sklenjenih rokah, kakor upanje vzbujajoč simbol.

V popolni temi so se pogrebcji vračali na svoje domove, v dolgih procesijah in v posameznih gručah. Tudi nazaj so si svetili s stoterimi svetilkami, da se je zdelo, kakor bi se reka žarečih isker pomikala po dolini. Od te reke se je zdaj pa zdaj izločila posamezna iskra ali več skupaj, ki so potem odbingljale po kaki stranski stezi v hrib in se porazgubile v nevidnih kočah, ki jih je zakrivila tema.

Rudarji iz Trbovelj in Zagorja so hiteli proti oddaljenemu kolodvoru, da se odpeljejo domu, kajti vračati se ponoči peš čez hribe, ne bi bilo ravno prijetno. Rudarji iz Hudejame so pa morali peš proti Breznu. Izmed domačinov so se mnogi ustavili v obcestnih gostilnah, ki so bili mnenja, da ne kaže pogreba zaključiti brez pogreščine in da se mora tisti neprijeten občutek, ki ti stiska ob takih prilikah grlo čimprej oplahnuti.

Priprave pekovskih pomočnikov

za uveljavljanje nočnega in nedeljskega počitka. — Veliko zborovanje pomočnikov v Mariboru.

V nedeljo, dne 9. t. m. dopoldne se je vršilo veliko zborovanje mariborskih pekovskih pomočnikov v zvezi z uveljavljanjem banske naredbе o prepovedi nočnega in nedeljskega dela.

Zborovanje je otvoril predsednik podružnice živilskih delavcev s. Jazbinšek. Prvi je govoril s. Rakuša, ki je orisal pomen zborovanja in zlasti poudaril potrebo solidarnega boja za uveljavljanje izdane prepovedi nočnega in nedeljskega dela. Pozdravljajo zastopnika centrale živilskih delavcev, tajnika s. Grubauerja, je omenil, da bi akcija pekovskih pomočnikov nikoli ne doživela uspeha.

ako bi ne bili organizirani

in ako ne bi imeli centralnega vodstva, ki je z uspehom vršilo svojo nalogo. Govornik je omenjal tudi grožnje pekovskih mojstrov, ki pravijo, da bodo uvedli urne plače, ako bo obveljala prepoved nočnega dela. Pekovski pomočniki se grožnji ne boje, tem manj, ker so mezdje že itak tako sramotno nizke, da trajno take ne morejo ostati, saj znašajo ponekod samo Din 65 do Din 80 tedensko. Izvajanja mojstrov bodo naletela

na organizirani odpor,

tembolj, ker prepoved nočnega in nedeljskega dela niti najmanj ne ogroža njihove obstojnosti. Izvajanja s. Rakuše so bila sprejeta z velikim odobravanjem.

Živahno pozdravljen je na to govoril tajnik Zveze živilskih delavcev s. Grubauer. V svojem zanimivem referatu je osvetlil svrhu 40letnega boja pekovskih pomočnikov za nočni počitek.

Noč je za spanje. Tu je boj proti naravi močnejši samo na škodo človeškega zdravja. »Purgerija«, ki včasih »prelumpajo« noč imajo drugi dan mačka, ki ga na vse močnejše načine preganjajo in potem par dni hodijo zgodaj v posteljo, da se naspe. Pekovski pomočniki pa desetletja ne pridejo ponoči v posteljo, in še

čez dan se nikoli ne morejo naspati,

kajti v majhnih delavskih stanovanjih, kjer se gnete vsa družina v eni sami sobi, podnevi ni miru in ne pokoja. Nenaspani prihajajo na delo, izmučeni zopet z dela domov, in se nikoli ne odpočijejo. Nimajo časa ne zase, ne za družino, čemerni in razdraženi, ker ne morejo spat, so jezni nase in na vse, ki se jim približajo. Zdravniško je ugotovljeno, da

niti eden pekovski pomočnik ni zdrav.

Vsi bolehalo na živcih, na razširjenju pljuč in srca (posledica nespanja), na kostobolju ali pa na tuberkulozi.

So podjetja, kjer se dela v pekarnah od 8. ure zvečer do 8. ure jutraj, potem pa gre pomočnik raznašati pecivo do 3. ure popoldne in je vesel, če spi po dve do tri ure potem ko se vrne domov.

Uveljavljanje prepovedi nočnega dela odvdi od pekovskih pomočnikov samih.

Ako pekovskih pomočnikov pred 4. uro ne bo na delo, bodo pekarnarje pač počivale.

Dobre posledice odprave nočnega dela so se pokazale v Savski banovini, kjer se je število brezposelnih pekovskih pomočnikov znižalo od 600 na 300.

Prepoved nočnega dela ne bo ugonobila mojstrov, pač pa je v stanju zmanjšati

njihov dobiček. V Savski banovini ponujajo mojstri pomočnikom boljše plače, ako bi popustili v vprašanju prepovedi nočnega dela. Toda zaposleni pomočniki vedo, da bi se s tem odrekli veliki socialni in zdravstveni pridobitvi, obenem pa bi s tem pogladi stotine na novo zaposlenih sodrufov na ceno. Zato bodo branili nočni počitek, tudi pekovski pomočniki v Dravski banovini. Njegovim besedam je sledilo živahno pritrjevanje.

S. Eržen je v svojem govoru omenil dejstvo, da je nočno delo prepovedano že od l. 1922. z zakonom o zaščiti delavcev. Manjkala je samo izvršilna naredba. Ker je bil ves ta čas vpliv mojstrov večji kot pomočnikov, naredbе ni bilo. Sedaj je zmaga na papirju dobljena, uveljaviti pa jo bo treba tudi v resnici. Pekovski pomočniki zahtevajo,

da se bo spoštoval zakon,

kajti pod zakonom stoji napisana kraljeva zapoved: našim oblastem naročamo, da zakon izvršujejo, vsem in vsakomur pa da se mu pokorava.

Obveljalo pa bo načelo, kolikor moči, toliko pravic.

V debati so potem govorili še razni sodruzi. Nek neorganiziran je priporočal solidarnost (!) in skrb za teoretično izobrazbo, ki je pa nemogoča, dokler je uvedeno nočno delo. — Omenjalo se je tudi potrebo striktnega izvajanja prepovedi nočnega dela zlasti v velikih pekarnah med drugim v Nabavljani zadrugi. — Oblasti naj se priporoči, da naj pecivo, ki bi ga kdo raznašal pred 6. uro, enostavno zapleni. — S. Dokl je priporočal pomočnikom, da naj se odslej, ko bo uveden nočni počitek, udeležujejo predavanju »Svobode« in naročajo revijo »Svoboda«. — S. Rakuša je opozarjal tudi na izobrazbeno delo v lastni organizaciji. Omenjal je, da morajo vsi tisti, ki govorijo o solidarnosti biti sami organizirani. Kadar bodo vsi pomočniki do poslednjega v organizaciji, bodo mojstri imeli pred njimi respekt. — S. Grubauer je še dodal, da so difference med pekovskimi pomočniki največkrat krive neurejene razmere in so radi tega ljudje nateknjeni. Pomočniki naj vedno sledijo pozivu organizacije, kakor so sedaj sledili pozivu mojstrov na delo ponoči. V novih razmerah naj pomočniki delajo mirno kot je treba da bo kruh dober in naj se ne puste od razburjenih mojstrov preganjati k površnosti. Zlasti je treba gledati, da bodo pri zaposlitvi potrebnih novih delovnih sil, prišli v pekarnarje delasposobni brezposelni, ne pa ljudje, ki so samo slučajno pokukali v kakšno podeželsko pekarno.

Nadalje je sklenilo zborovanje na predlog odbora prireditelj božičnice za brezposelne. Vsak organiziran pomočnik bo v to svrhu daroval Din 20.—

Vrše se priprave za volitve obratnih zaupnikov.

H koncu je s. Rakuša še naštel vse korake, ki jih je organizacija že podzela v zvezi z uveljavljanjem nove naredbе. V sredo, dne 12. septembra ob 6. uri se bo vršilo ponovno zborovanje, ker bo ob 12. uri ponoči stopila v veljavo prepoved nočnega dela.

Po izčrpanju dnevnega reda je s. Jazbinšek zaključil zborovanje. Pevci pa so zapeli dve delavski pesmi.

Maribor

Prispevajete za pomožno akcijo!

Župan mariborski dr. Lipold je izdal ta-le odklic:

Z nastopajočo zimo prehajamo v četrto leto obstoja mariborske pomožne akcije, ustanovljene leta 1931. Gospodarske razmere se niso izboljšale, število brezposelnih ni padlo, beda med njimi je nezmanjšana.

Da temu stanju odpomoremo in omogočimo siromašnim slojem našega mesta, da brez težjih posledic preživijo zimo, apeliram na vse, da tudi to pot, kakor vselej do sedaj, prispevajo po svojih močeh za revne in brezposelne. V prvi vrsti imovitejši, pa tudi ostali, ki imajo v teh težkih časih stalne dohodke, naj spet pokažejo svoje dobro, za trpeče čuteče srce in naj po svojih močeh pomagajo lajšati gorje bednih prebivalcev mesta Maribora. V ta namen se bodo pričele zbirke potom strokovnih in stanovskih organizacij in potom mestne občine. Naj nihče ne zavrne prošnje, ki se bo stavila nanj. Pomožna akcija za

Razveljavljena sodba in razširjena obtožba. Meseca julija t. l. se je vršila pri okrožnem sodišču v Mariboru kazenska razprava proti učitelja Milanu Apihu in Franju Vrnčcu in tov. radi hudodelstva širjenja komunizma, nekateri obtoženci so bili takrat oproščeni, Apih in Vrnčec pa obsojena na pol leta strogega zapor. Proti tej sodbi je vložilo državno tožilstvo revizijo na Stal sedmorice, ki je sodbo glede Apiha in Vrnčca razveljavil in vrnil zadevo okrožnemu sodišču v Mariboru v novo razpravo. Medtem je oblast vršila v Mariboru novo preiskavo radi širjenja komunizma in so bili aretirani daljni osumljeni, večinoma dijaki. — Te dni je bila dostavljena po zaključku te preiskave obtožnica radi zločinstva po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi proti 15 obtožencem: učitelja Milanu Apihu in Vrnčcu Francetu, 13

siromašne sloje mesta Maribora, ki deluje že 4 leta pod okriljem mariborske mestne občine, pa bo skrbel za to, da brezposelne, ki so za delo sposobni, zaposli pri javnih delih, vse ostale pa oskrbi z najmanjšimi življenjskimi potrebščinami.

Prosim službodajalce, da v tem kritičnem času ne odpustijo svojih delavcev in da jih primerno plačajo, da bodo mogli vzdrževati svoje družine. Kdor količarkaj more naj pa tudi začasno zasloni zaposli družinske očete, ki so brez kruha. Socialno-politični oddelek mestne občine vodi vse trpeče v evidenci. Skrb nas vseh naj bo posvečena lajšanju bede. Pomagajmo onim, ki trpe pomanjkanje. Usmilimo se dece, ki slabo prehranjena hira. Ko preživlja naša domovina najtežje preizkušnje, se ne sme izogibati žrtvam, ki imajo za cilj pomoč trpečim. Storimo vse, kar je v naših močeh, da bo naš narod z zaupanjem v samega sebe zrl boljše bodočnosti nasproti.

akademikom in dijakom gimnazije ter učiteljska. Vseh obtožencev je 15, med njimi 3 deklice.

Proslava 40letnice dela. Minulo soboto je priredila tukajšnja podružnica Saveza grafičnih delavcev Jugoslavije družabni večer svojim članom Francu Faneldu, Karlu Stržini, Alojziju Jugu in Marcelu Sobotkiewiczu, ki so obhajali 40letni jubilej svojega dela v grafični stroki. Slavljenici so poleg številnih čestitk prejeli od organizacije tudi lepo izdelane diplome. Ob tej priliki je imel s. Eržen kot poverjenik mariborskega poverjeništvu lep nagovor, Ljubljansko podružnico je zastopal njen delegat Tavčar, celjske grafičarje pa E. Mauer, ki sta istotako čestitala jubilejom. Pevski zbor »Grafika« je zapel več krasnih pesmi, ki so bile izborno prednašane. Grafičar s. Gabrijan pa je zapel dve solo-točki in s

svojim lepim liričnim tenorjem naravnost fasciniral navzoče. Pri prireditvi je tudi pridno sviral orkester grafičarjev. V imenu jubilarov se je prirediteljem zahvalil s. Stržina.

»O razmnoževanju v naravi« je minulo sredo predaval v okviru »Svobode« gosp. prof. Detela. Predavatelj je izboren naravoslovec. V svojem predavanju je na lahko razumljiv način raztolmačil sicer težke snov in žel za svoja izvajanja obilo zaslužnega priznanja. Predavanje je bilo združeno s skioptičnimi slikami.

Prihodnje predavanje »Svobode«. V sredo, dne 12. t. m. bo predaval g. prof. Baš o »Socialni zgodovini Maribora«. Pričetek ob 20. uri. Vstopnine ni. Pridite polnoštevilno!

Obrtniški teden je bil v soboto, dne 8. t. m. zaključen z zborovanjem obrtnikov, na katerem so govorili: krojaška mojstra g. Kac in Reicher, tajnik čevljarke zadruge g. Krajcar in knjigoveški mojster g. Vahtar. Obširnejše poročilo bomo prinesli v prihodnji številki.

Posledice nočnega dela. V neki pekarni se je neke noči preteklega tedna odigral krvav dogodek, ki bi lahko postal še usodnejši. Mlad vajenec je izmučen v pekarni legel in zaspal. Ko ga je pomočnik prebudil, da bi šel na delo, je vajenec ves zmešan skočil pokonci, pograbil nož, ki je ležal v bližini in zabodel pomočnika v roko. — Take so posledice živčne razdraženosti mladega človeka, ki se nikoli ne naspi. En argument več za odpravo nočnega dela.

Železniški upokojenci naj predložijo čimprej svoje legitimacije za podaljšanje pri svojih službenih ednicah. Predložiti morajo dekret o upokojitvi, zadnji odrezek poštne položnice, za otroke nad 18 let starosti tudi potrdilo pristojne oblasti.

Seja mestnega sveta mariborske mestne občine se bo vršila v petek, dne 14. t. m. ob 18. uri v mestni posvetovalnici.

63.000 kopalcev je v letošnji sezoni obiskalo Mariborski otok.

Brezposeln potuje peš iz Celja v Maribor. Često, ko trkajo mladi ljudje na vrata za podporo, si marsikdo misli, da prosičajno radi delamrznosti. In vendar je tolikokrat neskončno žalostna in bridka takšna pot: Včeraj je prišel v Maribor tak mlad, krepak delavec, ki je bil odpuščen v tovarni pri Celju in ni dobil nikjer dela. Tovarna pa mu je dolgovala mezdo za čas bolezni in izstavitve. Hotel je tožiti v Celju, pa ni imel denarja za advokata. Strokovna organizacija mu je zato svetovala, naj gre v Maribor in tam toži z ubožnim sprječevalom. Revez se je res podal na pot in je hodil osem ur peš do Slov. Bistrice. Tam je dobil v občinski hiši prenočišče in je jutraj ob 4. uri odrinil proti Mariboru, zopet 5 ur hoje, še tešče...

Zamenhofov večer tukajšnjega esperantskega društva bo v sredo, dne 12. decembra ob 21. uri v lovski sobi hotela »Orel«. Člani društva kakor tudi prijatelji esperantske ideje so vlnudno vabljani. — Odbor.

Mariborsko gledališče. Torek, dne 11. t. m. ob 20. uri »Hlapci«. Red D, znižane cene, zadnjikrat. — Sreda, 12. t. m. ob 20. uri »Urh, grof celjski«. Red B. Četrtek, 13. t. m. ob 20. uri »Konflikt«. Red C, znižane cene, zadnjik.

Hrastnik

Za uboge avstrijske delavske otroke.

Kaj je klerofašistični režim napravil z delavstvom v Avstriji, je dovolj znano in zato ne bomo opisovali grozot, ki so se dogodile v tej deželi od 12. februarja t. l. dalje, niti ne ponovno naštevati vseh momentov, ki govorijo za to, da so klerofašisti namerno izzvali in pogladi delavstvo v obupni boj za ustavne pravice. Hočemo pa naše čitatelje vendarle opomniti, da so avstrijski močotki streljali s kanoni in strojnicami v delavske hiše, kjer so se skrivale matere z otroci in da so onemogočili akcijo inozemstva za osirotelo deco, čije starši so bili v dobi revolucije ali ubiti, ali pa zaprti. Gospoda, ki ima vse to na vesti, pa skuša sedaj pred inozemstvom brenkati na srčne strune svojega socialnega usmiljenja. S hinavsko gesto bi rada prevarila inozemsko javnost, da bi korigirala svoje mnenje o tej gospodi brez čuta pravice. Drugače si skoro ne moremo razlagati dejstvo, da je te dni neki gospod, ki se je predstavljaval za odposlanca nekakega avstrijskega javnega zastopstva, spraševal steklarke delavce po Hrastniku, če vedo za kakšnega revnega otroka — avstrijskega državljana, češ, da bi ga gospoda za Božič rada obdarovala. Steklarski delavci priporočamo tej gospodi, da naj ne išče revnih avstrijskih otrok v inozemstvu (saj jih ni niti pustila v inozemstvo, da bi se opomogli od groze in pomanjkanja), ampak naj jih zbere kar v sami Avstriji, kjer jih je ogromno število. Kako pa je v krščanski Avstriji poskrbljeno za revne otroke, pa pove ta-le vest, ki je te dni bila priobčena v domala vseh inozemskih listih: 26letna brezposelna služkinja Helene Majer iz Höttingbrunn, mati treh otrok, je s svojim novorojenem detetom begala dva dni in eno noč po gozdovih, ker nima doma, niti strehe in ji je dete v naročju zmrazilo. — Tu gospoda izkazujte vaše usmiljenje, ne pa, da pri nas iščete revnih otrok in s tem skušate pokazati, kako dobri so gospodje, ki utirajo pot Otonu Habsburškemu. Te vrste propaganda je prozorna, delavci jo odklanjamo. Delavec.

Zagorje ob Savi

Zaprisega. V nedeljo, dne 16. t. m. dopoldan ob 9. uri se bo vršila v Zagorju na igrišču sportnega kluba zaprisega vseh vojaških obveznikov, ki bivajo na ozemlju občine Zagorje ob Savi. Priti ni treba onim, ki imajo uverjenje komande vojnega okroga, da so začasno ali stalno nesposobni.

Kranj

Socialno politično predavanje. Pišejo nam: »Kljub temu, da ste že priobčili poročilo o socialno političnem predavanju, ki ga je obdržal dne 30. nov. t. l. pri nas s. dr. Reisman, dodajte še te-le pripombe: Dvorana je bila nabitno polna, čeprav stanuje delavstvo raztreseno po oddaljenih okoliških vaseh in je večina udeležencev morala po končanem predavanju pozno ponoči ure daleč peš domov. Uspoštevanja vredno je tudi, da so bili sodruzi in sodružice lačni in utrujeni, pa so kljub temu prišli in vztrajali, tako velika je ukazateljnost našega delavstva. Zelo je poslušalce razveselil pozdrav organiziranega mariborskega delavstva organiziranim kranjskim delavcem, katerega je sporočil predavatelj, ki se je obenem še enkrat zahvalil našim delavcem za obisk I. delavskega kulturnega dneva v Mariboru. V okvir predavanja je predavatelj smiselno vpletel spomin na proslavo 25letnice Tivoljske resolucije, čije vsebina najbolje dokazuje kako pravilno je naše razredno zavedno delavstvo poznalo narodno in državno edinstvo južnih Slovanov. Za svoja izvajanja je žel govornik obilo priznanja in želja vseh poslušalcev je, da bi ga skoro zopet lahko videli med nami.«

Ptuj

Predavanje. V četrtek ob običajni uri se bo vršilo predavanje s. Segule o »Spaniji«. Pridite vsi!

Pevski koncert. V nedeljo ob pol 4. uri pop. bo pevski koncert, ki ga priredi pevski odsek »Svobode« v Ptuj. Nastopita moški in mešani zbor pod vodstvom g. Bernarda. Kdor ljubi delavsko pesem, naj ne manjka.

Ruše

Kaj neki bo iz tega? Pred več meseci so hodili po našem kraju organi finančne kontrole in so po vseh hišah pobirali račune naše domače elektrarne za električni tok. Govorilo se je o stvari marsikaj, sedaj pa so govorice utihnile, samo ljudje, ki so natančni v svojem gospodarstvu, bi radi, da bi se jim računi čimprej vrnil, ker so saldirani in jih še lahko rabijo, če bi kdaj nastale kakšne difference s podjetjem, ki jim dobavlja tok. Finančno kontrolo v Mariboru prosimo, da nam torej tiste račune čimprej vrne.

Črna pri Prevaljah

Delavske žene so manifestirale za mir in proti fašizmu. Podružnica zveze delavskih žen in deklet v Črni je minulo soboto sklicala zborovanje, na katerem so delavske žene in dekleta, kakor tudi delavci, ki so se udeležili zborovanja, manifestirali za mir in proti fašizmu. Zborovanje je bilo kljub temu, da ni bilo domala nobene reklame, dobro obiskano. Predsednica zveze s. Repenšek je otvorila zborovanje in uvodoma obrazložila pomen te manifestacije, nakar je s. Raušerjeva prečitala kratek referat, ozir. zahteve delavskih žen. Na to je imel s. Jelen iz Maribora daljši govor o zahtevah delavskih žen v zvezi z ostalim organiziranim delavstvom; o grozotah, ki jih delovnemu ljudstvu prinašajo vojne, o težnjah imperijalistov in orožni industriji, fašizmu itd. Navzoči sodružice in sodruzi so izvajanja referenta pazno poslušali in mu burno pritrjevali. Predsednica je nato pozvala vse navzoče, da se pridno udeležujejo v svobodnih delavskih organizacijah, širijo med delavstvom delavski tisk in podprejo strmljenje kulturne organizacije »Svobode«, nakar je zaključila manifestacijo.

Leše pri Prevaljah

Sestanek rudarjev. V soboto, dne 8. t. m. se je vršil pri nas dobro obiskani sestanek rudarjev. Sestanku je predsedoval s. Motvoz, o izvršenih intervencijah pri rudniku in o drugih aktualnih rudarskih zadevah pa je poročal s. Pliberšek iz Trbovelj, ki je žel za svoja stvarna izvajanja dolgotrajno odobravanje. Ker je pri nas zaposlenih samo en del rudarjev, se je naselila v domovih nezaposlenih rudarjev velika beda in pomanjkanje. Zato se bo delavstvo moralo čvrsto prijeti svoje strokovne organizacije, ki ga bo zaščitila in storila vse kar je mogoče, da se trpljenje rudarjev zmanjša.

Važno za rudarje, njih vdove in sirote

Upokojeni rudarji, oziroma njih vdove in sirote, ki so jim bile pokojnine iz Nemčije s 1. julijem 1932 na podlagi zasilne naredbе z dne 16. junija 1932 znižane, oziroma so jim bile ustavljene, ker so bile prvotne pokojnine manjše, kot pa zneski, za kolikor so se pokojnine v splošnem znižale, naj zaposlijo zavarovalni zavod v Nemčiji, od katerega prejemaajo oziroma so prejemale pokojnino, da jim na podlagi izvršilne naredbе z dne 9. januarja 1933, ki določa, da počiva od odredene zneska samo tisti del, ki odgovarja razmerju med člansko dobo v Nemčiji in skupno člansko dobo pri nemških in pri naših bratovskih skladnicah, s 1. februarjem 1933, zopet obnovi pokojnino oziroma izplača od tega dne dalje preveč odtegnjene zneske. Za one, ki so jim bile pokojnine odklonjene, bodisi radi tega, ker so bili pri nas upokojeni predno je stopila v veljavo socialno-zavarovalna pogodba med Jugoslavijo in Nemčijo, ali ker niso bili aktivni člani naših bratovskih skladnic vsaj tri leta po uveljavitvi pogodbe, ali pa ker jim je članstvo ugasnilo, to ne velja. Natančnejša pojasnila glede tega jim bodo lahko dale krajevne bratovske skladnice in Glavna bratovska skladnica v Ljubljani.

10% popusta dajemo od danes na vse damske plašče

TIVAR OBLEKE

Radikalizem

Limona, ob Miklavžu 1934.

Dragi urednik,

že znana Vam »Vatikanska pošta« goji rada sport, da gleda na Vaš list tako-le zviška; ta sport ji zelo dobro sedi, posebno pri tistih, ki se radi zabavajo. Na ta način namreč izdaja »Vatikanska pošta« vsa čustva svoje ljubezni do Vas. Z delitvijo simpatij ima navedeni list veliko smole. Že leta 1914, za časa kislih kumaric, si je dala natisniti pesmico, v kateri je postavila ob reki Drini kar celemu narodu hladnen grob. Dvojna smola je bila takrat še v tem, da je tisto pesmico izdelal nekaj mufti. Zadnje dni se ji godi spet slična smola, kakor da bi se smola držala vsega, kar nosi deblo »Drin«. Napadla je v uvodnih mislih (če so bile to sploh kake misli!) radikalizem kot nečeden in nepobožen pojav na desni in levi, na levi še celotni.

Ni ji po godu akcijska edinstvo, ki so jo sklenili na zapadu levičarji, in ne vem po katerih podatkih sklepa, da se je velik del bivših marksistov pridružil drugim »pokretom«, dočim so se pa med organizacije marksistov vrnili komunisti. Debelo sem gledal, ko sem bral te vrstice, ki dokazujejo, da se je brezbožni dialektični materializem vtihotopil že kar v miselnost uvodničarja »Vatikanske pošte«. Ali ne opazite, da imenuje isto stvar enkrat »pridružitve drugim pokretom«, drugič pa igro med ježem in lisico. Res elegantni ovinek čez neprijetno resnico, da se državi Štiridesetega leta ni posrečila s februarjskim junaštvu nič drugega, kot enotnost vseh proletarskih nasprotnikov. Toda še lepše pride. Vatikanska pošta od časa do časa pozabavlja čez fašizem. To pa vsled tega, da zakrije, da ji je v resnici prav vseč. Posebno ji je vseč, kadar sklene fašizem kak konkordat. Kadar pa Vatikanska pošta pozabavlja, takrat obsodi fašizem samo zato, ker je premalo pobožen. Že to pove, da so pobožni fašizmi nad vsako kritiko prijetni. In če bi ne bilo države Štiridesetega leta, bi jo bilo treba ustvariti. K sreči obstoji in se veseli ustave, ki izvira seveda od boža. Nepobožni fašizem pa je greh, zato mu tudi ni dovoljeno piti človeške krvi. In Vatikanska pošta vzklikle ogorčena: Kje je tisti »temni« srednji vek poznal toliko umorov in ubojev iz političnega sovraštva! Kaj je bila španska inkvizicija v primeri z današnjim fašizmom! Ta govorniška vprašanja so vsled tega tako lepa, ker odgovorja člankar s smolo baš ni povedal.

Odgovor se namreč glasi tako, da je bil tisti, nesporno temni srednji vek učitelj sodobnega fašizma, španska (sveta!) inkvizicija pa isto kot današnji fašizem.

Razlika je samo v tem, da je srednji vek ubijal in moral sežigati in mučil v imenu neke »Ljubezni do bližnjega«, da je bilo ljudstva takrat precej manj, nego danes in da »Vatikanska pošta« takrat še ni izhajala, zato pa tudi ni sposobna objaviti statistiko, v kakšnem razmerju napravim takratni gostoti prebivalstva so bile žrtve inkvizicije, da bi primerjali, ali je odstotek mučencev fašizma manjši ali večji od odstotka mučencev svete inkvizicije. Skoda, da se »Vatikanska pošta« ni dotaknila tudi večno lepim moralnih sadov križarskih vojsk, ki so opustošile Orient kakor kobilice, onečaščale žene in dekleta Orientalcev, kakor Turki,

GUGALNI KONJI

iz lesa 75 cm visoki — po Din 100—

Eksportna hiša „LUNA“ Maribor

PERJE

sivo, čehano, kg . . . . . Din 12—
 belo, čehano, kg . . . . . „ 25—
 polpuh, beli, kg . . . . . „ 45—
 puh, sivi, kg . . . . . „ 95—
 „ la, kg . . . . . „ 100—
 „ beli, kg . . . . . „ 125—
 „ najfinejši, kg . . . . . „ 150—
 „ „ „ „ „ 220—

Vse kemično čiščeno.

Poštne pošiljke franco omot.

Eksportna hiša „LUNA“, Maribor

plenile Orientalcem premoženje, kakor Tartari, in — prinesle domov nakradenih dragotin in ljubeznih bolezni cele kupe. Kajti, če bi pritegnila še te cvetke temnega srednjega veka, bi bilo treba še zapisati, kaj so neki oboževali križarji: ali razred ali narod. Če Vas ne bo radi mojega pisma spet gledala zviška, se zna zgoditi, da nam poroča še kaj o tem. Kar vidim Vas, dragi urednik, kako dvomljivo to berete. Ni čuda, ker je »Vatikanski pošta« prav dobro znano, da je odstotek žrtv fašizma relativno manjši, nego odstotek žrtv svete inkvizicije. Verjetno tudi absolutno manjši! Kajti v dosego enakosti s srednjim vekom, ki ga nenadoma tudi »Vatikanska pošta« imenuje »temnega«, bodo morali fašisti »inkvizicionirati« vsaj še 300 let, in če se Vam to zdi mogoče, Vas kar tukaj ozmerjam z oslom. Z radikalizmom »Vatikanska pošta« na vsak način zaenkrat ni zadovoljna.

Jaz pa vem tudi za vzrok! Vzrok je tale: Ko so po zmagi vernih nad brezbožnimi v državi Štiridesetega leta pospravljali knjižnice, ki so si jih delavci tekmo 16 let kulturnega dela v množicah oblegali in v katerih so si izposodili za večjo izobrazbo milijone knjig. pobožnjakarji odstranjenih knjig — ostale so namreč v knjižnicah samo knjige, ki imajo privoljenje škofov — niso sežgali, kakor so to napravili fašisti v Nemčiji, o ne, to bi bilo prekruto, temveč so knjige — izginile. Kakšen obred je bil v to svrhu potreben, se ni vedelo. Že dalje časa smo pa opazovali, da na eni strani napadalne čete pobožnjakarjev, združene v organizaciji »Strah pred viharjem«, nimajo več tiste pobožne discipline in vneme, s katero so se odlikovale, ko je bilo treba po zatretju delavskih čet (kar je pa opravila redna vojska) odstraniti vsako sled kulturnega dela delavske stranke. Opažalo se je celo, da so nekateri neprevodni rekruti napadalnih čet začeli govoriti take besede, ki so mogle nastati samo v marksističnih možganih. Nenadna in stroga preiskava je dosegla žalostno okolnost, da so si napadalne čete vse zaplenjene knjige, zlasti erotične romane in marksistične knjige prisvojile, jih požirale in se — okužile; da, pokazalo se je, da so posamezni člani napadalnih čet izposojali proti odškodnini te knjige vernemu ljudstvu, ki se je tudi okužilo. Pokazalo se je, zakaj ljudstvo sploh ne kupuje več nobenih knjig, ne čita nobenih listov, ki jih ponuja »domača fronta«, ker namreč vneto požira marksistične knjige in zaplenjene romane. Uspeh te preiskave je »merodajne kroge«, vstevši »Vatikansko pošto« tako zaprepadel, da še nisem mogel dočnati, kaj bodo ukrenili. Zato o tem drugič. Radikalizem vernih v državi Štiridesetega leta pri čiščenju okuženih delavskih knjižnic se je tedaj slabo splačal. Odtod jeza na radikalizem.

Hadži Pavliha.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Meh za smeh

Koledniki

V gostilno stopita dva našemljena kolednika in začneta takoj pri vratih: »Mi smo pr'šli, sveti tri kralji...« Gostilničarka: »Saj sta samo dva.« Pobiča se ozreta in vidita, da tretjega tovariša res ni z njima. »Ja pr'mejduš, kje je zopet ta tret' hudič ostal?«

Razne obleke, plašče, hlače, sportne in smučarske jopiče, pletenine, perilo, klobuke, čepce, nogavice, rokavice, copate itd., iz dobrega blaga in po nizkih cenah domačega izdelka, priporoča v nakup TRGOVINA IN KROJAŠTVO pri GOGALI na JESENICAH.

Pigué svila, satin svila, crêpe mongol, crêpe de chine, crêpe georgette, vse po Din 28—, dokler traja zaloga

Trpin - bazar

Kupujte svoje potrebitine pri naših inšerentih

Marjan Telatko:

Dobri ljudje

Bolan sem, hudo bolan. Od danes? Ne! Zmeraj je tako z menoj. Občutim to po udarcih stopal: hitim z neenakim tempom. Hoče se mi ljudi; njihove bližine, njihove govorce. Poleg njih sem — bežim od njih. Zapri so mi. Sebičneži! V glavi, skozi žile pritiska ena misel. Vedno ista. Kljuje v možgane, kljuje ko detelj ob steblo: Moraš govoriti resnico.

— Da, moram govoriti resnico, odgovarjam sam sebi.

In spet, tiho ko v odjek si ponavljam:

— Moram govoriti resnico.

— A ljudje, kaj bodo rekli ljudje na to? odziva se v meni, globoko iz dna.

Vržem jim v obraz svojo staro frazo: človek lahko pove resnico, pa vseeno ohrani celo kožo če mu gre za to...

Vržem jim staro frazo.

Bolan sem.

V težkem, soparnem, ko jekleno razbeljenem poletnem popoldnevu se zaustavim pred glavnimi vrati ogromne tovarne. Čakam na znak sirene. Sirena... hm... hm... sirena, rekel je nekdo, pomeni za nekatere le odrejen čas: šest, dvanajst, pet in tako dalje, a za mnoge pomeni življenje, življenje in v njej je gorek smisel življenja.

Slonim ob brzojavnem drogu in pozorno strmim v prostor pred seboj. V zraku trepetra prah. Blišči se v soncu. Pohlepno ga srčem v se, vse bolj. Pripravljam sebi konec, vem. Naj bo!

Čakam, da zabrlizga tovarniška sirena.

E... to je ona. Zdaj. Dolgo in zateglo. Še enkrat. Daleč, daleč pluje njen zvok. Zastal je človek na polju. Dvignil je motiko, da vseka. Pove mu zvok, pove:

— Dvanajst je zdaj, končaj.

In vrže proč motiko.

Dalje. Zaustavlja človeka pri delu: tukaj, tam, povsod znak sirene dejstvuje in kliče:

— To je dvanajst. Končajte!

In odhaja. Eden za drugim. Počasi. Utrujeni. Umazani od saj; diše po strojnem olju. Vsi. Vdihavam, poziram vonj strojnega olja. Omamlja me. Zanaša.

Tisti, ki je šel zdaj mimo, mi je nekam poznan? Kdo neki je? Aha, se ga že spominjam. Bil sem še skoraj otrok, ko je stanoval v naši sosesčini. Večkrat je pravil moji gospodinjini in se hvalil, kako on in njegovi tovariši iz delavnice, dobivajo pri delu mleko.

Vsi iz plinarne, kalilnice, niklarnice in tako dalje.

A moja gospodinja se je samo čudila in krizala:

— Dobri ljudje, dajejo vam celo mleko, dobri ljudje...

Še njegov sinček se je igrajoč med otroci »hlapce« navduševal in

ponašal z očetom:

— Ko porastem, boš šel z atekom, da delam v tovarni in bom pil vedno mleko. Jaz ga imam tako rad, toda moja mama pravi, da je predrago za nas in da nimamo denarja, da bi si ga kupili. Zakaj? Ali ga imate vi, se je obrnil z otroško naivnostjo do mene.

Jaz, jaz, sem ga pil kadarkoli in kolikor sem hotel. Tudi nocoj sem ga imel za »večerno žejo«, pa sem ga razlil. Čemu? Ne vem. Toda potem sem občutil neko prijetno ugodje, užitek, slast, da sam sebe trpinčim.

A njegov stari oče, tisti starec s čudno dolgim vratom, močno iztrčelo jabolčico in modrih usteh, je pred dobrim letom, tako blebetajo ženske iz naše ulice, težko obolel. Bluje strnjeno kri, se govori.

— Pa so mu dajali mleka... dobri ljudje...

Mar tale fante, ki vleče za sabo pohabljeno nogo, tudi dela v tovarni? — pobaram najbližjega delavca.

— Da, dela, se glasi suh odgovor.

— Hm... napenjam spomin.

To je sin nekega cigana. Da, zdaj mi je vse popolnoma jasno. Njegov oče se je nedavno tega ponesrečil pri delu in kmalu nato umrl...

— In zato je dobila njegova žena mastno odškodnino, so regljale opraviljive po ulicah.

— Dobri ljudje, štejejo celo odškodnino, dobri ljudje, sem čul iz njihovih ust.

A njegov sin, majhen in ubog, ki komaj vleče bergljo in pohabljeno nogo, dela tudi...

— Dobri ljudje, celo sina so zaposlili, dobri ljudje...

Mimo se vlečejo postave: črne, utrujene in upogljene. Desetnije. Stotnije. Tisoči... Odhajajo. V glavi se mi je za čelo temniti. Strojno olje me omalja, zanaša...

Nekdo se mi bliža. Pogledam. O, pa to je moj tovariš iz dijaških let. In že pripoveduje, toži:

— Končal sem obrtno šolo. Dobil sem sprva plačo 40 dinarjev na dan, pa so mi jo kmalu znižali na 35, danes imam še 30. Sestra, mati in jaz se mučimo in komaj izhajamo. Toda živeti moramo.

— Da, da... Mora se živeti, pri-trujem potrto. A mislim si: potrpežljivo podnašanje nasilja ne pomeni že priznanja pravice. Zakaj tako mislim? Odkod to? E, jaz vedno kaj takega premišlujem. In govorim. Glasno razkladam:

— Ti imaš 30. Tisti 25, oni drugi 20. Je tako, za vsakega skrbe, kaj ne? Vsakemu dajo kruh, je res?

— Imaš prav, kima tovariš. — Dobri ljudje. Kaj bi mi bili brez njih. Dobri ljudje, dobri ljudje.

Bežim od njega. Bežim dalje, proč od tod... Moja stara bolezen, moja stara bolezen: govori resnico.

V glavi mi neprekidno udarja, zveni:

Govori resnico..., govori resnico.

Dobri ljudje..., dobri ljudje...

od Din 55— naprej po velikosti in kakovosti Eksportna hiša „Luna“, Maribor

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon števil. 2324.